GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe ½ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2½ galbini mon. sunátória.

Anulu XXXIV.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 84. **Brasiovu 11 Novembre 30 Octobre** **1871.**

MONARCHI'A AUSTRO-UNGARICA.

Transilvani'a.

Spre scilnti'a onor. publicu.

Conferinti'a privata intr'unita in 4 Septembre a. c. din o parte a barbatiloru, cari se aflau pe atunci in Sibiiu, a gasitu cu cale, a esmite unu comitetu ad hoc de 7, pentru a cere dela inteligenti'a romana de prin tóte tienuturile opiniunile ei in privinti'a conduitei politice a natiunei romane transilvane in presentu si viitoriulu celu mai deaprópe si anume in privinti'a tienerei unei adunari nationale.

Spre ecsecutarea celoru espuse mai susu, subsemnatulu comitetu s'a adresatu prin barthi'a sa ddto. 20 Septembre a. c. (publicata in tóte diurnalele nationali) catru 120 inteligenti din diferite parti ale tierei, dela cari pana inclusive 25 Octobre a. c. au intratu 21 respunsuri parte singulari, parte colective.

Dupa ce inse acestu micu numeru de respunsuri — facia cu multimea celoru intrebati — nu este nici cum de ajunsu, spre a fi privitu de spresiunea opiniunei generale la noi, mai vertosu candu si acest'a representa diverse pareri;

Dupa ce lips'a de atate respunsuri nu este nici cum constatarea necesitatei de vreo adunare nationala in timpulu presentu;

Dupa ce acestu comitetu n'are alte instructiuni dela adunarea, care l'au alesu, ér' elu nu -si póte arogá sie drepturi, cari trecu preste marginile modestei sale chiamari:

Comitetulu subsemnatu se vediù silitu a-si terminá cu diu'a de adi lucrarile sale si a se dechiará de disolvatu.

Fiindu inse comitetulu de opiniune, ca avemu se tienemu la continuitatea nóstra de dreptu si ca nu putemu a parasí terenulu ocupatu pana aici fara daun'a intereseloru nóstre politice nationali, — opiniune multu confirmata chiaru si in dilele recente prin pres'a nóstra nationala.

Comitetulu ad hoc -si esprime convingerea, ca numai „Comitetulu nationalu centralu" alesu de conferinti'a nationala din Mercurea in 1868 ar' fi (e!) chiamatu a luá initiativ'a in afacerile nóstre politice nationale, — cum si parerea de rou, ca activitatea acelui comitetu s'a suspendatu, in fine ca e de a se conlucrá la locurile competinte pentru delaturarea acelei suspensiuni.

Ne-amu tienutu detori publicului cu aceste informatiuni. —

Sibiiu, 30 Octobre 1871.

Comitetulu ad hoc.

Epistole anonime.

IV. Mare neintielegere domnesce la noi romanii cu respectu la functiunile publice si mai de aprópe la functionarii de nationalitate romanésca. In totu timpulu, in care amu luptatu noi si parentii nostrii pentru emanciparea nóstra nationale, la tóte ocasiunile mari si in cele mai multe acte de statu, unulu din principalile postulate nationali a fostu, cá in servitiulu statului si alu municipieloru se se aplice si functionari de nationalitatea nóstra, adica romani curati, si inca in proportiunea nationalitatei poporului romanescu. Argumentele cu care ne-amu proptitu acelu postulatu alu nostru, le presupunu a fi cunoscute la toti lectorii dvóstra.

In urmarea unoru sacrificie si sbuciumaturi estraordinarie a succesu parentiloru nostrii, cá in dilele Mariei Teresiei si mai alesu sub fiiulu seu, marele Iosifu II.*), se se védia romani inaintati pana la cele mai inalte functiuni publice. Pucini, inse buni, unulu cá unulu. Din acelu periodu s'au mai stracuratu cativa inca si pana in anii domniei imperatiloru Francisc si Ferdinandu. Consiliariu de curte Mehesiu, mare cancelariu Costa, mare cancelariu la curte Alecsiu Nopcea, man'a drépta a guberniului si a gubernatoriului, secretarii Samuilu Popu, fericitulu si bunulu Ladislau Vaida, consiliariu la tesaurariatu Iuhasu, secretariu totu acolo, neuitatulu Aronu Budai, vreo doi asesori la curtea de apelu (tabl'a reg.), acestia inse mai in urma renegati, unu comite supremu Vas. Nopcea, si inca celu multu vreo treidieci functionari de ranguri mai subordinate, in totu cuprinsulu marelui Principatu alu Transilvaniei, cati adica se marturisea de romani; renegati erá mai multi. Acestia pana in an. 1848.

Intre anii 1849 si 1860 austriacii cunoscundu-si interesele loru mai bine decatu gubernulu aristocraticu ungurescu, inse si provocati barbatesce anume pana la 1851 prin deputatii nostrii nationali in Vien'a, precum si mai tardiu, sub absolutismulu consolidatu, impinsi de evenimente, -si propusera a forma si din romani unu corpu micu de functionari cu bune intielesulu scopu, cá se aiba ici colea si midiulocitori intre gubernu si poporu, se si castige pe romani in partea loru, mai vertosu pre catu timpu aristocratii'a din tiéra stá retrasa si conspirá diu'a nóptea in contra austriaciloru si a tronului. In Octobre an. 1860 aflandune in locuinti'a dlui Dr. P. Vasiciu in Sibiiu cu dd. I. Popassu si rep. I. Alduleanu, compuseramu unu catalogu de numele tuturoru functionariloru de statu, sistemisati, cati se dá pe atunci de romani si stá in functiuni de tóte gradele, incependu dela consiliarii cei mari pana diosu la cancelisti. Amu scosu unu numeru de 172, dicemu: una suta sieptedieci si doi functionari de statu romani curati, si ne amu bucuratu, vediendu acestu progresu relative mare in acésta ramura a vietiei publice; pentruca unde pana la 1848 abia ai fi potutu afla in totu principatulu Transilvaniei vreo treidieci de functionari romani pronunciati, acuma abia in diece ani numerulu loru ajunse a fi preste incincitu. Pe atunci aveamu curiositatea de a numera si pe romanii renegati, ne a fostu inse preste potentia, pentruca aceia pe langa ce s'au fostu renegatu, apoi -si schimbasera si numele, in catu se nu mai scii, din ce familia se mai tragea; asia pe aceia ii lasaramu in scirea lui Dumnedieu.

Dupa circi ani, adica dupa caderea sistemei ce se dicea Schmerlingiana, érasi amu numeratu cu unu altu amicu pe functionarii romani transilvani, cati se aflá in servitiulu tierei nóstre si in alu statului, si amu aflatu ceva preste 300, dicemu: trei sute. Comitele Nádasdy si br. Reichenstein érasi ca sciá ce facu; nu cautá multu, si aflá atati romani apti, cati cerea ratiunile de atunci ale statului, in catu ei s'au insielatu numai in vreo patru séu cinci.

Bine se insemnamu, ca in acelasi timpu alu lui Schmerling dintre maghiaro-secuii transilvani se aflá preste 700 (siepte sute) in functiuni publice de statu si municipali, éra dintre sasi-germani aprópe la patru sute*). Acestea proportiuni inse maghiaro-secuiloru li se parea cele mai mari disproportiuni. De acea vediuramu cu totii, ca indata in an. 1866, adica cu inaugurarea sistemei ce mai domina pana astadi, unu numeru considerabile de functionari romani fù aruncatu pe strate, sub pretecstu, ca ei au statu in sierbitiulu absolutismului, (adica cá si cei 700 de unguro-secui), in adeveru inse cu totulu din alte cause.

Cati functionari de nationalitate romanésca se voru fi aflandu astadi in marele Principatu alu Transilvaniei, nu mai sciu de locu, pentruca nu mai suntu fericitu de a veni in atingere cu ddsale, si nici ca mi s'a intemplatu se dau preste vreunu almanachu séu schematismu mai nou. Póte fi ca voru scii altii. Intr'aceea mi se spune, ca in acestea timpuri ar' fi multu mai pucini functionari romani decatu au fostu pana la 1866 Mie cifrele citate pana acilea din trecutu, -mi suntu de ajunsu la scopulu ce mi-amu propusu in acésta epistola. Scopulu meu este a semnala, cá se dicu asia, dóue impregiurari, relative opiniuni si contradictiuni sinistre, care s'au formatu la noi de cativa ani incóce cu respectu la functionarii publici.

Am premisu mai in susu, ca noi si parentii nóstrii au pretensu totudeun'a si cu totu adensulu, cá si dintre romani se se aplice barbati calificati in functiuni publice. Fórte bine, si totu asia de bine, ca pana la anulu 1861 ne bucurámu cu totii din tóta anim'a, de cate-ori ne venea sciri despre inaintarea unoru confrati de ai nostrii in functiuni. Ce se vedi inse! Cu ocasiunea conferentiei nationale tienute la Sibiiu in Ianuariu 1861 latiendu-se p'intre cei adunati faim'a, ca trei barbati romani erá destinati de consiliari guberniali cu comitele Em. Mikó cá gubernatoriu in frunte, mai alesu tenerimea de atunci se arată fórte involburata, de unde si urmá una scena fórte neplacuta chiaru in faci'a siedintiei, care se repetí a dóu'a di. Ce a fostu acea aparitiune, cum amu dice, subita? Nu cumva romanii s'au abatutu dela postulatulu loru traditionale? Nu cumva ei acuma pretendea, cá nici romanii calificati se nu mai intre in functiuni publice? O, nu, ci caus'a erá cu totulu alt'a. Multi adica se temea, ca sub sistem'a inaugurata prin diplom'a din 20 Octobre 1860 functionarii de nationalitate romana voru fi constrinsi a depune juramentulu celu vechiu, care obligá pe ori-ce individu a lucra in tóta vieti'a sa in contra emancipárei natiunei romanesci, adica juramentu pe articlii din Approbate si Compilate. In siedinti'a II, a disei conferentie dn. Dim. Moldovanu, tocma pe atunci denumitu secretariu la cancelari'a de curte in Vien'a, dede ocasiune in modu generosu, de a talia nodulu gordianu. Dsa adica scotiendu decretulu de denumire, ilu depuse pe més'a conferentiei si cerú pe facia opiniunea ei. Conclusulu adunarei

*) In adeveru mare! Ce vomu dice inse, candu vedemu, ca in timpulu nostru epitetulu de Mare, Magnus, Grand, Gross, se aplica nu numai la ómeni de óre-si-care valóre in statu si in beserica, ci adesea si la nitici, pare ca ar' fi totu Alecsandrii, Cesari, Traiani.

*) Vedi Schematismulu oficiale ungurescu tiparitu pe an. 1864 in Clusiu.

asia precum se afla acela in contecstulu originale, luatu in scurtu, inse dupa discusiuni destulu de animate, este acesta:

„Dn. Dimitrie Moldovanu, supunenduse deliberarei adunarei, că se primésca postulu de oficiu, „la care e chiamatu in calitate de secretariu la „curtea aulica transilvana, séu ba? Adunarea a declaratu, ca primirea posturiloru depende „dela convictiunea individuala a respectivului; — ci déca juramentulu, care e de a se „pune de unu romanu chiamatu la oficiu, ar' fi in „contra intereseloru natiunei romane, „atunci adunarea ar' dori, cá romanii se nu primésca posturi de deregatoría.“

Éta, conferenti'a nationale din 1861 dupa cumpanirea seriósa a tuturoru impregiurariloru, in locu de a voi se genedie catu de pucinu pe individii aspiranti la functiuni, a lasatu, fórte intieleptiesce — cu totulu in liber'a volientia a fiacaruia de a primi séu nu, sierbitiu publicu, si-a espresu inse una dorintia pre catu nationale si patriotica, pre atata si conforma legiloru moralei publice: cá unu romanu nascutu, in casu de a voli se intre in vreuna functiune, se refuse juramentulu ce i s'ar cere cu scopu de a lu obliga, cá se ajute a se ucide natiunea sa.

Dupa acestea, pre catu a duratu sistem'a lui Schmerling, romanii érasi au primitu cu tóta placerea si bucuri'a, aplicarea si inaintarea connationaliloru in functiuni, éra mai tardíu si-au descoperitu profund'a loru neplacere, candu au vediutu pre mai multi destituiti din functiuni, fara cause indestulate. Acésta procedura o pricepemu; nu prea vediu inse caus'a, pentru care dela unu tempu incóce in unele cercuri si chiaru in cate-unu diariu se vorbesce cu atata disgustu despre acei romani, cari se aplica in functiuni, totu deodata inse se striga neincetatu, ca pentruce gubernulu nu aplica mai multi romani, si asia ne contradicemu nóue insine.

Amu pricepe unu rationamentu, buna-óra cá acesta. Stà in voi'a ori si cui a primi functiune, sub ori-ce sistema si dela ori-ce gubernu séu ministeriu, precum stà ori-cui in deplin'a sa libertate a-si alege ori-ce profesiune, séu si sierbitiu particulariu; dupace inse unu individu -si angagedia poterile si tempulu seu unei sisteme, care póte fi ca e opusa in diametru cu interesele nóstre nationali, atunci se nu voliésca a se mai ocupa si de acestea immediatu si directu; cu alte cuvente, se nu voliésca a face politica sierbindu la doi domni, incercanduse a impaca foculu cu ap'a, séu chiaru lupulu cu oiea, ca nu merge, ci se-si védia de agendele impuse lui prin natur'a functiunei sale. Sub acésta conditiune din urma apoi, connationalii sei nu numai se se abtiena dela defaimari si incriminari culpabili, ci tocma din contra, se le pastredie tóta stim'a si totu respectulu, pe care lu merita fiacare functionariu in positiunea sa, de care mai alesu in tempurile nóstre, n'are se fia nimeni zelosu, ca-ci adica, dupa catu cunóscemu si noi lumea si lucrurile omenesci, a fi functionariu in diu'a de astadi, insemna in cele mai multe casuri, a-si sacrifica timpulu si sanetatea pentru nesce retributiuni (salarie) fórte modeste si arare-ori corespundietórie unoru studie de cate 16 ani, impreunate cu spese destulu de grele. —

Brasiovu 10 Nov. 1871.

Situatiunea interna in Cislaitani'a a devenitu catu se póte de confusa, incatu numai asta din Translaitani'a o intrece. Min. br. Kellersperg si a datu program'a la Mai. Sa, care ecsaminata si defipsa o si primi ministrulu la garantia, ca o va ecsecuta. Cuprinsulu programei nu se publica inca, dér' „Fremd. Blatt“ dice, ca ar' cuprinde tarea resolutiune, cá acum ér' se se guberneze odata seriosu, ca-ce cu pre indelung'a ocupare cu invoielile s'a lasatu din atentiune scopulu statului; si problem'a noului cabinetu se fia, cá prin o tienuta prudenta, dér' totuodata si energica se se proceda mai multu administrativu decatu politicesce, nedelaturanduse tendenti'a politica de a observa desvoltarea ulteriora a legiloru fundamentali.

Acum citimu prin unele diurnale vienese, ca Mai. Sa imperatulu va esi cu una propria programa catra popórale imperiului. Diurnalulu imperatescu „Wien. Ztg.“ din Ianuariu 1870 publicase odata, ca Mai. Sa intr'o siedintia a ministeriului tienuta in 10 Dec. 1869 a fostu provocatu pre ministeriu cu cuvintele:

„Cá indata se se ocupe cu petrundietate de cestiunea, ca, ce pasi ar' fi de facutu, cá se faca posibile cointielegerea cu partitele, cari stau afara de constitutiune, asia incatu constitutiunea prin primirea ei si impartasirea la ea din tóte partile, spre a se pune in ecsecutiune, se devina odata adeveru.“

Acésta programa nu fù contrasemnata, nu erá nici actu din partea regimelui, ci cuvintele proprie ale imperatului. Noi credemu; ca acésta programa impusa a primit'o si min. Kellersperg si asia invoiél'a cu cehii inca nu se va poté delatura, ér' resultatulu ei va avé iniurinti'a preste tóta monarchi'a, déca nu va taia la midiulocu varg'a absolutismului cerutu de c. Andrássy. —

Rescriptulu imperatescu catra diet'a boema datatu din 30 Oct. 1871 s'a cititu si primitu cu neastemperu si cu resimtiu de catra cehi. Elu recunósce la adres'a dietei din 10 Oct. ostenelile puse din punctulu loru de vedere spre a intempina dorintiele preanalte, inse privitoriu la relatiunile dualistice, ele nu se potu modifica, decatu pe calea desemnata prin invoirea facuta, ér' privitoriu la Cislaitani'a modificari se potu face numai cu invoirea ambeloru case ale senatului imperiale, de unde sub grea responsabilitate provóca la tramiterea in senatulu imperiale. Ce voru face cehii, nu scimu, dér' dualistii respandescu, ca Rusi'a concentrédza armata multa la confiniele austriace; si pe galitiani ii prindu frigurile de aceste miscari.

In Pest'a interpelatiunea Dr. Al. Mocioni a inversiunatu pe deákisti, ca-ce „Napló“ ésa la duelu, taiandu orce pretensiune de alta resolvire, si indrumandu pe Mocioni la legea ce ecsiste pentru nationalitati, ca-ce ea si prin pracse a resolvatu cestiunea de nationalitati, in catu pres'a e libera (!!) si limb'a asemene in scóla si beserica. Dér' in lege cum suntu libere jupane „P.N.“? si apoi anarchia in ecsecutarea legiloru elastice cine o controléza!! Apoi pentru Transilvani'a dice, ca si comisariatulu si sistem'a straina o se inceteze, facunduse adeveru ide'a uniunei. Poftimu respunsu totu asia de drasticu, cá si cum fù cela alu ministrului cutare, ca autonomi'a Transilvaniei numai cu cutitulu se póte da. Dér' se asteptamu respunsulu c. Andrássy, pana atunci se se rusineze toti, cati buciuma, ca nationalitatile si in pracse se afla in paradisu. Dè cerulu cá maghiarii se aiba in scurtu si ei parte de asemene paradisu, de care nici ca voru scapa in starea betiei de predomnire, in care visasa, ca e totu bunu, ce facura, si candu aruncara pe nationalitati la parete. — Hei frate „P. N.“, Simonyi Ernestu, tramisu de partit'a kossuthiana la Kossuth, se reintórse si, dupa „Magy. Ujság“, Kossuth inca pune mare importantia pe cestiunea cehá, „incatu ea nu numai pentru Ungari'a, ci si pentru viitoriulu dinastiei va fi decidetória“, dice „M. Ujság“. Nu comva asteptati implinirea profetiei lui Kossuth? — Dinasti'a inse va sci ea departa pericolele involburate — prin dusmanii ei, fia ei orce partita voru fi, ca-ce cine sémena atata ventu intre nationalitati, va culege nu mai pucina furtuna. —

Prelegeri pentru adulti.

Corpulu didacticu dela scólele romane grecoorientale din Brasiovu, a decisu a tiené si in decursulu ernei acesteia prelegeri pentru adulti. Se aduce deci la cunoscienti'a onor. publicu program'a stabilita spre acestu scopu, cuprinsulu, careia este urmatoriulu:

Trei despartiemente s'au formatu pentru instruirea adultiloru; frecuentarea acestor'a si obiectele de invetiatu in fiacare dintr'ensele s'au stabilitu asia:

In despartiementulu I-iu se voru instrui tineri dela 12 ani insusu in religiune, scriérea si citirea romanésca si in socotéla, in tóte duminecile si serbatorile dela 10 pana la 12 óre inainte de amédi.

In despartiementulu II-ea se va propune tinerilor dela 12 ani insusu (cari scu scrie si citi romanesce), gramatic'a, socotéli'a, geografi'a si istori'a patriei, istori'a naturala s religiunea, totu dela órele 10 pana la 12, dumineca si serbatórea.

In despartiementulu III-ea se invétia stilistica romanésca, socotéla, fisica, contabilitate simpla si principiele constitutiunei nóstre besericesci, apoi istoria nationala, in órele dela 10 pana 12, dumineca si serbatórea si fiindu posibilu si mercuri'a sér'a dela 8 pana la 9 óre.

Nota. Intemplanduse, ca se se inscrie la prelegeri mai multi ascultatori preste 20 de ani, corpulu didacticu este aplecatu a forma pentru acestia clase paralele si a propune separatu ori-care din invetiaturile provediute in program'a pentru cele trei despartiemente.

Prelegerile se incepu cu prim'a dumineca a lunei lui Novembre st. v. 1871 si voru dura pana la finea lui Aprile 1872. Inscrierile se facu la directiunea gimnasiului, in tóte dilele dela 10 pana la 12 óre. —

Brasiovu in 28 Oct. st. v. 1871.

Directiunea gimnasiala.

Pest'a 28 Oct. 1871.

„Patri'a.“

Déca ar' fi adeveratu, ca gradulu culturei (unei natiuni) se póte mesurá dupa numerulu diurnaleloru ce posede o natiune, atunci noi romanii austriaci inmultiandune numerulu diurnaleloru nóstre, ar' trebui se ne bucuramu, ca inaintamu cu pasi rapedi in cultura! Mi se pare inse, ca nu numai latirea gustului de cetitu si inmultirea numerului cetitoriloru, ci si alte cause suntu, din care cresce numerulu diurnaleloru unei natiuni! Chiaru si de nu amu sci, ca cele patru diurnale romani, de cari a dispusu publiculu romanu pana in 1-a Octobre a. c. au fostu predeplinu de ajunsu pentru noi, nu numai, ci dóra si pre multe, computandu numerulu cetitoriloru unuia si altuia, prin urmare, ca nu lips'a materialului de cetitu producea inmultirea diurnaleloru la noi, — ni o spune acést'a curatu noulu diurnalu romanu „Patri'a“ *), aratandune, ca acestu diurnalu s'a fondatu prin o multime de inteligenti romani — obligandune 50 de insi a sacrificá celu pucinu cate 50 fl. v. a. la anu— „cu scopu de a parasi terenulu de pasivitate si politic'a personale (!) si a incepe activitate in directiune reale si folositória poporului si patriei nóstre“ etc.

Eu nu voiu se cercu dupa sorgintele, din care se adapa „Patri'a“, si bucurosu voiu se credu ce ne spune acestu diurnalu, ca adica proprietariulu si editoriulu acestui diurnalu e unu consortiu de o multime de romani inteligenti, precum si acea, ca faim'a cá si candu „Patri'a“ ar' fi subventionata de guvernu“, este o scornitura. Numai trebuie se i spunemu verde diurnalului „Patri'a“ se nu se mire, déca se afla si ómeni de aceia, cari vorbescu, ca „Patri'a“ nu numai ca e subventionata, déra chiaru si urdita de guverna“; pentruca dieu e fórte greu de crediutu, ca s'a potutu infiintiá unu consortiu de o multime de romani inteligenti cu scopu de a fondá „Patri'a“, — fara de a se sci in publiculu romanu timpulu, loculu si modulu infiintiarei acelui consortiu, si fara de a puté afá baremu unu singuru nume din acea multime de inteligenti, sci din cei 50 de insi obligati cu cate 50 fl. v. a.

Dreptu acea, déca „Patri'a“ vrea, si pune verunu pondu pre acea, cá publiculu romanu se nu créda, ca e subventionata séu chiaru urdita de guvernu, — atunci se faca bine si se publice numele aceloru romani inteligenti, din **cari** se compune acelu consortiu; acést'a o asteptamu si o pretindemu nu numai in interesulu numelui bunu si alu scopului ce -si a propusu „Patri'a“; ci si din punctu de vedere alu dreptatei; pentru cá publiculu romanu se póta sci, ce garantia ne póte dá trecutulu, capacitatea si caracterulu aceloru romani, cumca ei pre langa compromitere, nu voru si periclitá caus'a nóstra nationale, de o parte; éra de alt'a, pentru cá acei romani inteligenti, cari nu se tienu de consortiulu si politic'a „Patriei“, se fia crutiati si scutiti de prepusuri! (sic!) Nici ca credemu, ca acei 50, ori multime de inteligenti romani, cari „condusi dupa cum ni spune „Patri'a“ de simtiulu de iubire catra poporulu romanu au parasitu terenulu de pasivitate si au fondatu „Patri'a“, se voru genâ de lumina si voru preferí a lucrá intr'ascunsu, — déca au cugetu curatu!

Aceste premitendule se trecemu la program'a „Patriei“. Acést'a este nationale in cele 7 puncte ale ei, si credu, ca fiacare romanu o va salutá cu bucurie ori unde va conveni cu ea pre acele 7 cali! ce si le a desemnatu. Nici ca amu avé de a face vorba multa cu „Patri'a“, déca program'a „Patriei“ afara de cele 7 puncte nu ar' mai contienea si altele, cari ne facu se credemu, ca scopulu principalu

*) Care vedé lumina deocamdata numai Mercurea si Sambat'a sér'a in Pest'a.

alu „Patriei“ e, că de o parte se scótia pre romani din pasivitate si se i apropie de guvernu; éra de alt'a se arate, ca romanii pana acuma nu au lucratu nemic'a, ci au statu cu manile in sinu, si acum „Patri'a“ ei va face se fia activi! in directiune reale etc.

Din impregiurarea acesa, ca „Patri'a“ vorbesce de negatiuni si ca amintindu de conferinti'a dela Mercurea (unde s'a decretatu pasivitatea) dice, ca „romanii din Ungari'a inca stagnéza cu totii in noroiulu pasivitatei“, trebuie se conchidemu, ca „Patri'a“ cufunda pasivitatea, care s'a observatu de catra romanii din Transilvani'a facia numai si numai cu alegerile dietali, o cufunda dicu cu pasivitatea? romaniloru din Ungari'a, cari dupa cum scimu nici decatu nu au remasu pasivi nici intr'o directiune, éra prepucin'a activitate, care li o imputa „Patri'a“ nu e nici decatu pasivitate.

Nu e adeveratu ce scrie „Patri'a“, ca „romanii au statu pana acuma cu manile in sinu“.

Romanii din Transilvani'a au statu cu manile in sinu, adica au fostu adeveratu pasivi numai facia cu alegerile dietali; la tóte celelalte afaceri publice au luatu si ei parte si au fostu activi pe totu locului, in adunari municipali, in cause bisericesci, in presa etc. si s'au luptatu pentru castigarea drepturiloru nationali si confesionali! atat'a si pana unde li au ertatu legile cele vitrege. Déca nu potu arată unu resultatu, vin'a nu e a loru, ci acelor'a cari i desconsidéréza! — Éra romanii din Ungari'a au fostu in tóte (intielegi tóte) directiunile vietiei publice activi, firesce si ei totu cu acelasiu resultatu!

Se póte, concedu, ca si ceia si cestia ar' fi potutu desvoltá o activitate mai mare, déra ce mirare póte fi, déca vediendu-si tóte opintirile, tóte incercarile fara nici unu resultatu, in urma s'au disgustatu si -si au perdutu voiea de a se mai bate cu morile de ventu!

Concedu ceea ce scrie mai incolo „Patri'a“, ca intre romani s'a ivitu „bidr'a cea nesatiósa a discordiei“, ca „suntemu desbinati in mai multe partite“ (de si nu chiaru in atatea cati carturari romani suntu, cum scrie „Patri'a“), ca „romanii s'au batujocuritu unii pre altii“ etc., cari impregiurari firesce nu numai ca nu au ajutatu, ci din contra au periclitatu causele nationali, confesionali! si ar' fi mare binefacatoriu alu neamului romanescu acelu barbatu, care ar' sterpi din radecina tóte aceste rele din midiuloculu nostru, din anim'a romanilor! Me indoiescu inse, ca acelu barbatu va fi Redactorulu ori Consortiulu „Patriei“; me indoiescu chiaru din tienut'a „Patriei“ de pana acuma mai scurta decatu de o luna; me indoiescu, pentru ca prin crescerea numerului diurnaleloru se largesce campulu de batalie, la care voru descinde póte totu ómeni de aceia, cari ne au casunatu desbinare si pana acuma! —

Me miru de increderea ce are in sine „Patri'a“, ca i va succede a dá alta directiune activitatei romaniloru (nu pasivitatei?) atatu dincóce, catu si dincolo de „délulu mare“ (Királyhágó?). Dér' se va insielá amaru! Nu unu diurnalu ca „Patri'a“, déra nici o suta si o mitie de diurnale nu voru fi in stare se faca pre romanii transilvani se parasésca pasivitatea, nici pre toti ca se desvólte activitate in alta directiune, decatu in cea de pana acuma; cu atatu mai pucinu se voru apropia romanii de guvernu — (ceea ce se vede, ca ar' dorí „Patri'a“ —) pana candu guvernulu nu va dá probe, nu va dovedí, ca e asemenea dreptu catra tóte natiunile si confesiunile din patria, si ca nu-e guvernulu unei natiuni, ci alu tuturoru nationalitatiloru; si — pana candu va mai stá in valóre pentru Transilvani'a legea electorale din 1848! A pretinde dela romanii din Transilvani'a ca se ié parte la alegerile dietali dupa legea din 1848, ar' insemná atat'a, catu a presupune despre ei, ca -si voru gurbovi spatele inaintea stapaniloru, ca se lu póta bate mai bine; ori ca voru sarutá man'a, care i bate, — ar' insemná atat'a, catu (scii dta „Patri'a“ ce insemnéza) „ticalosu maria ta“.

Acést'a, se me erte „Patria“, déra nu credu se se afle, nu 50, dér' nici unu romanu adeveratu inteligentu, se o presupuna despre romani —, presupunemu despre Redactorulu „Patriei“, ca cunósce legea electorale din Transilvani'a, — ca a-ceea anume este croita, si dupa acea, lasata in valóre, cá romanii se nu póta fi representati dupa dreptate in dieta.

Voiu se fiu sinceru: déca m'asiu pute bucurá de una parte, candu „Patri'a“ ar' avé sorgintele seu si la guvernu, — pentru ca atunci celu pucinu amu sci, ca guvernulu inca vede, ca a sositu timpulu se-si schimbe politic'a sa facia cu romanii, — cu atatu mai multu ar' trebuí se me intristezu si se dubitesu despre acea, ca guvernulu ar' avé intentiunea buna de a indreptá si repará ce a stricatu; vediendu ce midiulóce stangace -si a alesu; calea adica capacitarei prin unu diurnalu, ai carui proprietariu si editoriu suntu pana acuma fara de nume, éra numele redactorului e cunoscutu publicului romanu numai de candu s'a facutu redactoru la „Patri'a“; vediendu mai incolo, ca guvernulu in locu de a ne atrage catra sene prin fapte si dreptatate, vrea se ne imbete cu vorbe góle! —

Incheiu cu acesa, ca eu din parte-mi asiu dorí cá se nu fia adeveratu nici acea ce ni spune „Patri'a“ despre originea sa, nici acea ce ni a spusu „Albin'a“ despre subventiunea ei! — ✝

Legea comunale

(articlu de lege XVIII din anulu 1871 despre regularea comuneloru, sanctionatu in 7 Iuniu 1871, promulgatu in amendóue camerele Ungariei in 10 Iuniu 1871.).

(Urmare.)

§ 121. In cetati cu magistratu regulatu darea comunale se repartiesce (arunca) in procente dupa darea directa (de pamentu, casa, venitu, castigu personale) de statu a locuitoriloru si possessoriloru din cetate, conformu pracsei de pana acuma. Incatu se póte midiuloci fara scurtarea veniturilor statului si fara periclitarea intereseloru industriali si comerciali, in urm'a asternerei motivate guvernulu va poté permite, cá cetatile singuratece se arunce si dupa darile indirecte (accise) de statu dare suplementaria, si pentru sporirea veniturilor loru se culéga in cetate si teritoriulu ei competintie, bani de statu (in piatia cu siatr'a), vami, ma se introduca si specie nóue de dare neintrebuintiate din partea statului.

§ 122. Locuitorii comunali se potu astringe la lucru cu palm'a si carulu.

Aceste prestatiuni se repartiescu (arunca) dupa principiele legei despre regularea lucrariloru publice, si se implinescu séu in naturalie, séu se rescumpera cu bani, si se potu intrebuintiá numai la conservarea strateloru, eazuriloru, ce scutescu comun'a, a linieloru si midiulóceloru de comunicatiune.

In casuri de pericliu comunu, adica: viscolu (ometu), esundare de apa, focu, etc. primari'a póte se intrebuintieze spre delaturarea pericliului tóta poterea pedestra si de carru ce i stá la dispusetiune fara a se computá.

§ 123. Jurisdictiunile potu impreuná comunele conformu interesarei loru in grupe destinse cu scopu de a face si tiené in stare buna drumurile si podurile vincinali dintre comunele singuratece.

Proportiunea, dupa care suntu detorie comunele singuratice a partecipá la facerea si conservarea ataroru drumuri si poduri, o statoresce jurisdictiunea respectiva pre langa ascultarea respectiveloru comune, incatu acele nu s'ar poté invoí intre sine.

§ 124. Amploiatii statului, oficierii dela armata si dela militiele patriei (honvédtisztek), functionarii municipali si invetiatorii poporali nu platescu dare comunale, dela platile ce le au dupa oficiulu loru, respective dela pensiunile loru.

Asemenea nu platescu nici preutii dela beneficiele, cari le tragu eschisivu dupu oficiulu portatu in comun'a bisericésca respectiva.

§ 125. La scóterea dari comunale servescu de cinosura ordinatiunile articlului de lege XXI, 1868 si LV 1870.

§ 126. Modulu manipulatiunei de cassa si alu tienerei de computuri se statoresce prin statutulu comunalu.

Acestu statutu se asterne jurisdictiunei spre aprobare.

§ 127. Socótele comunale trebuie se se pregatésca in modu corespundietoriu rubriceloru bugetului.

§ 128. Socotele comunale in comune mice si mari le revidéza corporatiunea representativa in adunarea generala de tómna.

In cetati cu consiliu regulatu, inainte de a se asterne adunarei generali, le revidéza esactoratulu, respective despartiementulu finantiariu, si déca nu ecsistu atari, o delegatiune.

Socotelele, casualmente reportulu motivatu alu esactoratului, despartiementului finantiariu séu alu delegatiunei se espunu la cass'a comunale spre vedere publica cu 15 dile inainte de adunarea generale.

Adunarea generale este obligata a ceti si pertractá observatiunile ce póte le ar' face contribuitorii comunali.

§ 129. Ratiociniulu revidiatu de adunarea generale, faca-se ecceptiune in contra aceluia séu nu, la tóta intemplarea trebuie se se astérna jurisdictiunei spre suprarevisiune.

La ratiociniulu asternutu jurisdictiunei si revidiandu de acést'a celu mai tardiu sub decursulu unui anu suntu de a se alaturá observatiunile póte date prin contribuitorii singurateci si opiniunea separata a minoritatei; si in acestu casu absolutoriulu numai dupa aprobarea jurisdictiunei se póte dá.

§ 130. Comun'a séu celu ce este detoriu cu dare de ratiociniu póte apelá decisiunea jurisdictiunei la ministriulu de interne. Déca comun'a séu ratiociariulu nu se indestulescu cu resultatulu suprarevisiunei, ministriulu de interne póte se cera inaintea judecatoriei competente pentru comuna revisiunea judecatorésca a acelora positiuni din ratiociniu, contra carór'a s'a facutu ecceptiune. in terminu de trei lune computandu dela admanuarea decisiunei ministrului de interne. Pretensiunile comunei inse in contra rationariului se potu asecurá in sensulu legei in tóte gradurile pertractarei revisionali.

§ 131. Incatu ajutoriulu institutelorru binefacatórie si elemosin'a singuratecilorru nu ar' fi destula spre provederea seracilorru comunei, comun'a conformu relatiuniloru locali este detória a se ingrigí despre provederea tuturoru seracilorru competenti in comuna, cari preste totu nu suntu in stare a se sustiené fara ajutoriu comunu.

Déca acésta proveder nu s'ar poté midiuloci fara a nu ingreuná preste mesura pre locuitorii comunali: comun'a ecceptionalmente póte cere ajutoriulu jurisdictiuei, si déca nici acésta nu ar' poté, alu statului.

Tóta comun'a la finea fiacaruia anu face relatiune detalata jurisdictiunei respective despre numerulu seracilorru si despre dispusetiunile sale relative la afacerea seracilorru.

§ 132. Fiacare comuna este obligata a supraveghiá directiunea institutelorru de binefacere si de cultura generala sustienute prin ea si a revidiá cu punctualitate socotelele acelor'a in totu anulu in adunarea generale de primavéra.

§ 133. Comunele suntu obligate a manipulá si fundatiunile ce stau sub administratiunea loru conformu destinatiunei acelor'a cá si o avere a loru propria.

Despre aceste trebuie se se astérna inaintea adunarei generale in totu anulu aratare si ratiociniu regulariu. (Va urmá.)

Varietati.

Recunoscientia publica.

Escelenti'a Sa parintele archiepiscopu si metropolitu Dr. Ioane, Vancea considerandu de o parte starea mesera a bisericei nóstre, carea e lipsita de orice isvóre de venituri, de alta parte, considerandu necesitatea aduncu semtita de a se repará coperisiulu atatu alu edificiului, catu si mai alesu alu turnului bisericei nóstre, s'a induratu a né ajutá spre scopulu amentitu, cu o sumusióra de 237 fl. 15 cr. v. a.

Credemu déra, ca ne implinimu numai o placuta datória, candu ne esprimemu prin acést'a cea mai caldurósa fiésca recunoscientia archipastoriului nostru, pentru parentescelu si generosulu ofertu, facutu in favórea repararei bisericei nóstre, edificate cu spesele nemuritoriului episcopu Gregoriu Maioru.

Sibiiu in 29 Octobre 1871.

Representanti'a bisericei gr. cat.

— **Carte de monete.** In timpulu modernu, candu prin relatiunile de comunicatiuni popórele s'au apropiatu atatu de multu, una carte fidela de monete pentru unu comerciantu a devenitu una necesitate neaperata. De acea tragemu cu deosebire atentiunea la „**cartea de monete**“ ce apare la L. v. **Vangerow** in **Bremerhaven,** din care 1 brosiura a esitu pre bine. Ea se distinge cu deosebire prin aceea, ca monetele in forma fidele retiparite au si pretiulu pusu in taleri, fiorini precom si in franci. Opulu cuprinde 2436 facsimile de monete si apare in 6 brosiuri a $7\frac{1}{2}$ Sgr. (grositie argintu ($52\frac{1}{2}$ cr.). —

— **Meserias!** Éca nu suntu teneri romani, cari se se aplice la meserie cu tóta resolutiunea. Amu ajutatu a se asiedia bine unu maiestru mesariu aici, care cu bracie deschise primesce invetiacei la artea sa, si ce veti dice, déca ve anuntiamu, ca nu capeta invetiacei de romanu? Éca

preste intréga tiér'a damu in cunoscientia parintiloru romani, ca la acésta meseria se afla aici locu de vr'o 10 invetiacei dela 14 ani in susu, cari se aiba si calificarea pentru unu meseriasiu, sciendu afara de romanesce inca una limba din cele 3 patriotice, catu de pucinu, si avendu atestatu de botezu si de scóla. Cine pórta vin'a, ca romanii nu se aplica mai cu deadensulu la meserie? — Cei ce potendu nu i indémna, nu i informéza despre avantagiele unui meseriasiu. — Doritorii a invetiá maiestri'a de mesariu perfecta de mobile si edificiu se se indrepteze catra d. Vasilie L. Popovitiu in Brasiovu, Gróveri Nr. 1545, ori si la Redactiune. —

Literariu.

Georgie Lazaru. Se póte óre cá se fia unu singuru romanu, care se nu fia auditu ceva de nemuritoriulu Georgie Lazaru? Inse cati suntu acei romani, cari cunoscu trecutulu acelui regeneratoriu?

Domnulu, séu odenióra ascultatoriu, apoi succesoru in sacrulu oficiu alu instructiunei nationale, vechiulu directoriu Petru Poenariu, membru alu societatei academice romane -si tienù de a sa suprema datorintia a face cum amu dice, apotheos'a lui Lazaru, si mai inainte de a esi in Annali, a o da publicului in editiune separata, éra alaturea demnulu respunsu alu lui G. Sionu sub titlu:

„Georgiu Lazaru si scól'a romana“. Memoriu de PETRU POENARIU. Discursu de receptiune in societatea academica romana, urmatu de discursulu tienutu la acésta ocasiune de G. Sionu in siedinti'a solemna dela 8 Sept. 1871. Cu portretulu lui G. Lazaru si annexe. — Bucuresci, tipografi'a Laboratoriloru romani, strat'a Academiei Nr. 19. —

Pretiulu carticelei este 40 cri valuta austr. comptant.

Portretulu lui G. Lazaru se afla si separatu si se vende numai cu 10 cri, pentru cá se lu póta avé si tenerimea mai lipsita.

Carticic'a si portretulu se afla depuse la Redactiunea fóiei „Transilvani'a“, Brasiovu in piati'a Straieloru, se potu inse trage si prin librarii. — Din 10 ecsemplarie se dà 1 gratis. —

Tacitus, tradusu de Gavr. Munteanu, se afla de vendiare si la librari'a Sam. Filtsch in Sibiiu 2 fl. 80 cr. De fórte bunu usu pentru junimea studiósa, care se ocupa cu traducerea clasiciloru latini. —

Novissimu. Nici in a 10 sied. nu potura lucra corpurile legislative din caus'a, ca nu va a se completa numerulu cerutu la decisiuni. Vomu si lucruri hide si frumóse din Romani'a; numai de periculu libertatiloru constitutionale se ve ferésca Ddieu, ca e la usia, cá petutindene. —

De Beust au scapatu antidualistii cu cehii. Mai. Sa prin scrisóre de mana l'a demisionatu din caus'a sanetatei pelunga recunoscientia preanalta si lu denumi membru pe viétia in cas'a domniloru. Acum Lonyai si Andrássy, 2 maghiari in Vien'a, care si asia e capital'a Austro-Ungariei, pentru ca Ungari'a in diplomatia nu mai ecsista. — Se astépta cá Lonyai se fia presied. min. in Pest'a, pana candu se va afla cu cale, si va fi si la interne, ér' Ferd. Zichy min. de finantie. —

Prag'a 8 Nov. Adi luandose inainte alegerile la senatulu imperiale se respinsera cu unanimitate, dupa care catastrofa diet'a se inchise. Cu acésta si confusiunea a ajunsu culmea. Acum se va vedé, ce póte Andrássy fara federalismu — spre a multiumi popórele, ca fara pacea interna suntemu espusi. —

Rusi'a gata cu 1 mil. si 800 mii soldati mai recrutéza in Ianuariu; ea se apropia la o aliantia cu Franci'a; — in contra cui, se scie. —

Nr. 429/pres. 1871. 3—3

Publicatiune.

La 13 Novembre a. c. se va tiené conferinti'a comitetului representativu alu comitatului Turdei, in opidulu Turd'a, incependu dela 10 óre ante-meridiane.

Obiectulu principale de pertractare va fi rescriptulu ministeriului ung. r. de interne, referitoriu la operatulu de organisare a comitatului.

La care conferintia toti acei membrii ai comitetului, cari locuiescu afara de comitatu, se conchiama cu acea rogare, se binevoiésca a se infacisia atatu la acésta conferintia de mare insemnatate, catu si la cea preliminaria, tienenda la 12 Novembre a. c. totu in Turd'a.

Turd'a in 30 Octobre 1871.

Dela comitele supremu alu comitatului Turdei.

Br. Georgiu Kemény m/p.,
comitele supremu.

Schwarze et Bartha,
piati'a Nr. 16,
prestéza cu conoscutai soliditate
tóta specsea de vestmiste de cavaleri
si oferéza o. p. una cantitate mare pe alesu de cele mai nóue materie de surtuce, pantaloni si gilete cu pretiulu celu mai moderatu. g. 5

BAZAR MARE

in Brasiovu in piatia sub cas'a domnului REMENYIK Nr. 326.

Amu onóre a incunoscientia pe on. p. locale si din giuru, ca in piati'a de aici amu deschisu sub firm'a improtocolata:

TUTSEK GÁBOR

unu mare comerciu de galanteria, porcelanu, sticlaria, jocarii de copii s. a. sub titlu de

„Bazar mare“.

Avendu onórea a incunoscientia de acésta pe on. publicu, mi iau vóia deodata a i trage atentiunea si la acea impregiurare favoritória, cá articulii mei de pretiu deosebitu suntu trasi din fabricele cele mai renumite interne si straine si cu cumparatur'a dela prim'a mana me afiu in acea pusetiune placuta, incatu sperù, ca cu pretiurile eftinu ordinate voi merita multiumirea cumparatoriloru mei.

Depusulu meu afara de cele publicate mai susu e cu imbelsugare provediutu cu linguri si cutite de argintu de china, cu zaharnice si tabachere, diverse candelabre s. a.

Amu depusu in comisiune pe alesu straordinariu si cu pretiu neauditu de eftinu corturi de matasa si alpaca, manusie de dame si cavaleri glace si de pele de cerbu cele mai fine de Prag'a si Parisu, cigarete de electru (chihlibariu), pétra, spuma de mare, tievi de ciubuce curatu turcesci de cerésiu, cutite angle de mésa si buzunariu, totu feliulu de tasce si burse, cofere de drumu cu pandia englesa si pele si cu deosebire recomendu diversele porcelane si marf'a de sticlaria si service de espunere, de ceaiu, cafea, rosolia, dulcétia.

In sperantia, ca depusulu meu se va onorá cu numerósa cercetare, ve asecuresu, ca voiu face totu, pentrucá prin servitiulu acuratu si la comanda se meritu multiumirea deplina.

Comande de prin giuru se voru efeptui cu punctualitate, curendu si cu tóta onórea

1—3 **Tutsek Gábor.**

Cursurile

la bursa in 9 Nov. 1871 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl.	58	cr. v. s.
Napoleoni	—	—	9 „	31½	„ „
Augsburg	—	—	116 „	35	„ „
Londonu	—	—	116 „	50	„ „
Imprumutulu nationalu	—		57 „	20	„ „
Obligatiile metallice vechi de 5%			67 „	20	„ „
Obligatiunile rurale ungare			80 „	—	„ „
„ „ temesiane			77 „	75	„ „
„ „ transilvane			75 „	25	„ „
„ „ croato-slav.			— „	—	„ „
Actiunile bancei	—	—	795 „	—	„ „
„ creditului	—	—	302 „	80	„ „

„ALBINA“

institutu de creditu si de economii.

Terminulu pentru subscriptiunea de actiuni la „Institutulu de creditu si de economii „ALBINA“ se prolungesce prin acést'a pana in 30 Novembre cal. nou a. c. cu acelu adausu, ca alta prelungire nu va mai urmá la nici o intemplare.

Conditiunile remanu cele cunoscute.

Sibiiu, 15 Octobre 1871.

Comitetulu fundatoriu.

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.